

presję środowiska¹. W świetle najnowszych badań nie ulega już chyba dzisiaj wątpliwości, iż człowiek jest wytworem zarówno przekazywanych i modyfikowanych z pokolenia na pokolenie informacji genetycznych, jak i oddziaływania środowiska, przy czym przeważa pogląd, iż zdolność uczenia się, tzn. przystosowania do zmian, jest cechą wybitnie uwarunkowaną dziedzicznie².

1.2. Z tego punktu widzenia historia nie tylko ma prawo, ale wręcz obowiązek badać człowieka i jego kulturę z uwzględnieniem socjobiologicznych aspektów, a ponadto idąc w ślad za innymi dyscyplinami nie unikać podejścia redukcjonistycznego i szerzej korzystać z materiału porównawczego. Zamykanie się bowiem we własnej epoce czy dyscyplinie, np. poprzez abstrahowanie od podstaw biologicznych kultury, czy też ograniczanie się do jednego typu źródeł bądź traktowanie w duchu XIX-wiecznego antykwaryzmu filologicznej analizy tekstu jako jedynej metodologicznie akceptowanej metody badawczej, a zarazem sztywne obstawanie przy *stricte* antypozytywistycznej metodologii i równoczesne niedostrzeganie strukturalnych

¹ Zob. m.in. F. Braudel, *Écrits sur l'histoire*, Paris 1969, s. 11 nn., 41 nn., 97 nn., 123 nn.; J. Schmidt, *Der historiographische Ansatz Fernand Braudels und die gegenwärtige Krise der Geschichtswissenschaft*, Bamberg 1971, s. 99 nn.; R. Aron, *La philosophie critique de l'histoire*, Paris 1969, s. 167, 195 nn.; K. R. Popper, *Das Elend des Historismus*, Tübingen 1971; id., *Objective Knowledge. An Evolutionary Approach*, Oxford 1972; R. Forster, O. Ranum (red.), *Biology of Man in History. Selections from the Annales Économies, Sociétés, Civilisations*, Baltimore-London 1975; S. Mrozek, *Krótki i długi wymiar historyczny w starożytnej historiografii*, „Balcanica Posnaniensia” 3, 1984, s. 67 nn.; Peter Meyer, *Soziobiologie und Soziologie. Eine Einführung in die biologischen Voraussetzungen sozialen Handelns*, Darmstadt 1982; Z. Kuchowicz, *O biologiczny wymiar historii*, Warszawa 1985; J. Le Goff, R. Chartier, J. Revel (red.), *Die Rückoberung des historischen Denkens. Grundlagen der neuen Geschichtswissenschaft*, Frankfurt a.M. 1990; D. Groh, *Antropologische Dimensionen der Geschichte*, Frankfurt a.M. 1992; M. Sahlins, *Inseln der Geschichte*, Hamburg 1992; M. Adler, *Ethnopsychanalyse. Das Unbewusste in Wissenschaft und Kultur*, Stuttgart 1993; N. Luhmann, *Soziale Systeme. Grundriß einer allgemeinen Theorie*, Frankfurt a.M. 1999.

² Por. A. Alland, *Evolution und menschliches Verhalten*, Stuttgart 1971; C. J. Lumsden, E. O. Wilson, *Genes, Mind, and Culture*, Cambridge/Mass. 1981; W. H. Durham, *Coevolution. Genes, Culture and Human Diversity*, Stanford/Calif. 1991; S. Atran, *Cognitive Foundations of Natural History: Towards an Anthropology of Science*, Cambridge 1990; J. Barkow, L. Cosmides, T. Tooby (red.), *The Adapted Mind*, New York 1992; D. Dennett, *Darwin's Dangerous Idea. Evolution and the Meanings of Life*, New York 1996; J. Monod, *Zufall und Notwendigkeit. Philosophische Fragen der modernen Biologie*, München-Zürich 1996; L. L. Cavalli-Sforza, *Völker und Sprachen*, München-Wien 1999; E. O. Wilson, *Sociobiology. The New Synthesis*, Cambridge-Massachusetts-London 2000; id., *Die Einheit des Wesens*, München 2000; R. Dawkins, *The Extended Phenotype. The Long Reach of the Gene*, Oxford-New York 1999; id., *Das egoistische Gen*, Reinbek b. Hamburg 2000.